

Republika e Kosovës - Republika Kosova - Republic of Kosovo

ZYRA RREGULLATORE PËR UJËSJELLËS DHE KANALIZIM
REGULATORNI URED ZA VODU I KANALIZACIJU
WATER AND WASTEWATER REGULATORY OFFICE

Politikat Tarifore

për Furnzim të Ujit me Shumicë

Zyra Rregullatore për Ujësjetës dhe Kanalizim

18 Mars 2014

Misioni

“Ofrimi i shërbimeve kualitative, efikase dhe të qëndrueshme, për të gjithë konsumatorët në Kosovë nga ana e kompanive regjionale të ujit dhe të licencuara nga ZRRUK.”

Vizioni

“Rregullimi i sektorëve të ujit dhe ujërave të zeza me anë të metodave transparente dhe të drejta në pajtim me praktikën e mirë europiane e cila garanton sigurimin e shërbimeve kualitative, të qëndrueshme, të pranueshme dhe të sigurta nga ana e kompanive të ujit kudo në Kosovë, duke respektuar mjedisin dhe shëndetin publik”

Politika Tarifore për Furnizim të Ujit me Shumicë

Përmbajtja

1. HYRJE.....	1
1.1 Dispozitat e vendosjes së tarifave të Rregullorës së ZRRUK (Rregullore e UNMIK-ut Nr. 2004/49).....	1
1.2 Objektivat.....	1
2. JURISDIKSIONI.....	2
2.1 Furnizuesi i ujit me shumicë.....	2
3. OPCIONET KRYESORE TË POLITIKËS TARIFORE.....	2
3.1 Shpërndarja e kostove të sektorit.....	2
3.1.1 Ndërsbvencionet në shumë sektore.....	2
3.1.2 Uniformiteti i tarifave.....	3
3.2 Faktorët mjedisor.....	3
3.2.1 Kontrolli mbi shfrytëzimin e ujit.....	3
3.2.2 Taksa për marrjen e ujit.....	3
3.3 Mbulimi i kostos.....	3
3.3.1 Definicioni.....	3
3.3.2 Koha e duhur për arritjen e mbulimit të plotë të kostos.....	4
3.3.3 Pritjet e efiçencës.....	4
3.3.4 Mbulimi i kostove kapitale të investimit.....	5
3.3.5 Grantet dhe asetet e dhuruara.....	5
3.4 Struktura e kapitalit, vlera dhe kthimit.....	6
3.4.1 Struktura e kapitalit, vlera dhe kthimi.....	6
3.4.2 Vlera rregullatore e kapitalit.....	6
3.4.3 Kthimi i kapitalit.....	7
3.4.4 Procesi i vënies së taksave.....	7
4. PROCESI.....	8
4.1 Shqyrtimet kryesore të tarifave.....	8

1. HYRJE

1.1 Dispozitat e përcaktimit të tarifave bazohen në Ligjin Nr. 03/L-086, dhe Rregulloren e ZRRUK (Rregullorja e UNMIK-ut Nr. 2004/49)

Kjo politikë e lëshuar nga Zyra Rregullatore për Ujësjetës dhe Kanalizim (ZRRUK) paraqet interpretimin dhe elaborimin e obligimeve ligjore lidhur me tarifave të rregulluara për shërbimet e furnizimit të ujit me shumicë.

Veçanërisht, sipas Nenit 38 të Ligjit ZRRUK (*Rregullat e lëshuara nga Rregullatori*) kërkohet që ZRRUK të krijojë rregulla për vendosjen dhe aprovimin e tarifave. Kjo politikë është bazë mbi të cilën vendosen rregullat e tilla të detajizuara.

Neni 10 i Ligjit ZRRUK përshkruan obligimet e caktuara të vënies së tarifave duke përfshirë:

- Pritjet e efijencës (10.3 b)
- Mjaftueshmërinë për përmbushjen e kostove kapitale dhe kostove tjera (10.3 d)

Obligimet ligjore siç është paraparë në Ligjin ZRRUK, lejojnë një shkallë të diskrecionit rregullativ të bazuar në gjykimin profesional, kuptimin e entiteteve rregullative (dhe rrethanave specifike të tyre) dhe kriterin socio-ekonomik.

Me marrjen parasysh të pikëpamjeve të palëve të interesit është përgatitur kjo pasqyrë përfundimtare e politikës tarifore.

1.2 Objektivat

Interesat e palëve të ndryshme nuk përputhen domosdoshmërisht; për shembull interesat e konsumatorit për çmimet e ulëta janë kontradiktore me interesat e investitorëve në qëndrueshmërinë financiare. Është detyrë e ZRRUK-ut të sigurojë që çmimet të japin një balancim optimal në mes të këtyre interesave dhe vlerë më të mirë të mundshme duke përfshirë çmimin dhe kualitetin e përmirësuar të shërbimit për shoqërinë. Kjo politikë tarifore është përpiluar në atë mënyrë që të sigurojë balancimin më të mirë të përgjithshëm

2. JURISDIKSIONI

2.1 Furnizuesi i ujit me shumicë

Ligji i ZRRUK-ut është specifikë në përkufizimin e *furnizuesit të ujit me shumicë 'Personi i cili furnizon Ofruesin e Shërbimeve të Ujit me Ujë me Shumicë'*. Ligji aktual ZRRUK përjashton ofrimin e furnizimit me ujë me shumicë për çështje industriale dhe pranuesve të tjerë. Kështu që, kjo politikë tarifore është e kufizuar në procesin e vendosjes së tarifave për ujin e ofruar shtatë ofruesve të licencuar të ujit nga ZRRUK. Uji me shumicë i cili ofrohet për shfrytëzuesit e tjerë është aktivitet i parregulluar komercial dhe tarifat i nënshtrohen marrëveshjes në mes të palëve të prekura.

BWSPS 1: Jurisdiksiioni

Kjo Politikë Tarifore zbatohet te ofrimi i ujit me shumicë ofruesve të licencuar të shërbimit me ujë nga ZRRUK. Kjo nuk zbatohet për ujin me shumicë i cili i sigurohet palëve tjera.

3. OPCIONET KRYESORE TË POLITIKËS TARIFORE

3.1 Shpërndarja e kostove të sektorit

3.1.1 Ndërsubvencionet në shumë sektore

Ligji ZRRUK konstaton që tarifat duhet të përcaktohen duke pasur parasysh 'mjaftueshmërinë e Tarifës së Shërbimit për të mbuluar kostot operative dhe të mirëmbajtjes të Ofruesit të Shërbimeve dhe planet e shpenzimeve kapitale të Ofruesit të Shërbimeve që janë aprovuar nga Rregullatori'. ZRRUK e shpjegon këtë si ndalimin e çfarëdo forme të ndërsubvencionimit në mes të sektorëve të ndryshëm që marrin shërbime nga ofruesi i shërbimit të ujit me shumicë. Dihet se tarifat e ndryshme të aplikuara në sektorët e ndryshëm do të rezultojnë kthimet e dallueshme të ofruesit e shërbimit të ujit me shumicë. Megjithatë, tarifat e përcaktuara nga ZRRUK të ujit me shumicë duhet të vendosen në nivelet që reflektojnë, sa është e mundur, kostot e vërteta të furnizimit pavarësisht nga tarifat e aplikuara në sektorët e tjerë.

BWSPS 2: Ndërsubvencionet në shumë sektore

Tarifat duhet të vendosen për të reflektuar kostot e vërteta të furnizimit dhe nuk duhet të lejohen për çfarëdo efekti të ndërsubvencionimit.

3.1.2 Uniformiteti i tarifave

Mendohet se kosto e furnizimit të ujit me shumicë ndryshon dukshëm varësisht nga lokacioni i pikës së furnizimit brenda sistemit të infrastrukturës së furnizimit të ujit me shumicë. Kështu që nuk është e përshtatshme të aplikohen tarifa uniforme të ujit me shumicë tek të gjithë ofruesit e shërbimit të furnizimit të ujit por tarifatat të jenë të ndara për çdo ofrues që reflektojnë kostot e furnizimit në secilën pikë të furnizimit.

BWSPS 3: Uniformiteti i tarifave

Tarifa uniforme për të gjithë ofruesitë të furnizimit me ujë nuk është e përshtatshme. Tarifatat duhet të vendosen për të reflektuar kostot e furnizimit në pikën e marrjes së ujit në sistemin e ofruesit të shërbimit me shumicë.

3.2 Faktorët mjedisor

3.2.1 Kontrolli mbi shfrytëzimin e ujit

Nuk ka arsyetime për imponimin e tarifave të menaxhimit të kërkesës për furnizim të ujit të papërpunuar dhe për këtë kjo nuk përkrahet.

BWSPS 4: Strukturat e tarifave të menaxhimit të kërkesës

Strukturat e tarifave të menaxhimit të kërkesës për furnizim të ujit me shumicë nuk mbështeten nga ZRRUK.

3.2.2 Taksa për marrjen e ujit

Ofruesit e shërbimit të furnizimit të ujit me shumicë i paguajnë Ministrisë së Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor (MMPH) taksat për marrjen e ujit të papërpunuar. ZRRUK përkrahë imponimin e taksave të tilla duke pasur parasysh përmbushjen e kostos ekonomike të ujit dhe nxitësve që i siguron për reduktimin e humbjeve të ujit

BWSPS 5: Taksat për marrjen e ujit të papërpunuar

Taksat për marrjen e ujit të papërpunuar mbështeten nga ZRRUK.

3.3 Mbulimi i kostos

3.3.1 Definicioni

Mbulimi i kostos në sektorin e ujit i nënshtrohet përkufizimeve të ndryshme. ZRRUK mendon që mbulimi i kostos duhet të jetë i mjaftueshëm që ofruesi i shërbimeve t'i financojë aktivitetet e tija

dhe të fitojë kthim të kapitalit të cilin e investon. Metodologjia e hollësishme do të paraqesë mekanizmin për përcaktimin e tarifave që mund të arrijë këtë qëllim përmes zhvillimit të udhëzuesve të kontabilitetit rregullator. Kjo do të përfshijë adoptimin e qasjes së 'menaxhimit të aseteve' në mirëmbajtjen e kapitalit të aseteve nëntokësore lidhur me praktikën e mirë rregullatore. Është e drejtë e ZRRUK-ut për të marr vendime për formën e mbulimit të kostove.

BWSPS 6: Përkufizimi i mbulimit të kostos

Mbulimi i kostos përkufizohet si rrjedhja e të hyrave që është e mjaftueshme për të financuar aktivitetet e ofruesve të shërbimeve si dhe për kthim të arsyeshëm të kapitalit i cili investohet.

3.3.2 *Koha e duhur për arritjen e mbulimit të plotë të kostos*

Me marrjen e pozicionit inicues në hapjen e vlerës rregullatore kapitale (VRRK) të aseteve mbi të cilën mund të fitohet kthimi, është e mundur të krijohet pozicioni i drejtpërdrejtë lidhur me mbulimin e plotë të kostos. Pjesa dukshme e aseteve është dhuruar ofruesve të shërbimeve dhe aktualisht nuk përfshihet në vlerën rregullatore të kapitalit dhe kështu që nuk do të fitoj kthim të kapitalit. Me zëvendësimin e këtyre aseteve, VRRK dhe kthimi në kapital do të rriten gjatë kohës.

BWSPS 7: Afati kohor për arritjen e mbulimit të kostos

Mbulimi i kostos duhet të arrihet menjëherë në bazë të asaj që të jetë i mjaftueshëm për të financuar aktivitetet e ofruesve të shërbimit por kthimi i kapitalit duhet të rritet në mënyrë progresive në kohën e ndërmarrjes së investimeve të reja në sektor për përmirësim të shërbimeve apo për zëvendësimin e aseteve të dhuruara ekzistuese që aktualisht nuk konsiderohen si pjesë e vlerës rregullatore të kapitalit.

3.3.3 *Pritjet e efijencës*

Tarifat duhet të reflektojnë pritjet reale por megjithatë sfiduese të efijencës së përmirësuar nga ofruesit e shërbimit të ujit me shumicë.

BWSPS 8: Pritjet e përmirësimit të efijencës

ZRRUK duhet të vendos pritjet e përmirësimit të efijencës në konsultim me ofruesit e shërbimit të ujit me shumicë. Caqet duhet të jenë reale por megjithatë sfiduese.

3.3.4 Mbulimi i kostove kapitale të investimit

Me zbatimin e qasjes së menaxhimit të aseteve, ZRRUK duhet të aplikojë metodologjitë e ndryshme për mbulimin e investimeve kapitale. Parimet themelore janë:

- Amortizimi nuk duhet të aplikohet në grantet e financuara apo asetet e dhuruara ose, përndryshe duhet të balancohet me amortizimin e njëjtë të vlerës së aseteve ose granteve.
- Investimet e reja për përmirësimin e shërbimeve duhet të përfshihen në vlerën kapitale rregullative por amortizimi duhet të ngarkohet vetëm për asetet mbitokësore jo infrastrukturore dhe nuk duhet të ngarkohet për asetet infrastrukturore (asetet nëntokësore plus pendat dhe kanalet) ku vlerat e tyre duhet të jenë afatgjate.
- Mirëmbajtja kapitale (riparimi dhe zëvendësimi) e infrastrukturës duhet të konsiderohet si shpenzim me të cilat ngarkohen tarifat bazuar në planet e menaxhimit të aseteve.
- Në bazë të asaj që ofruesit e shërbimeve duhet të kenë të drejtë për kthimin në investimet e infrastrukturës dhe se mirëmbajtja e kapitalit është e përfshirë në shpenzime, atëherë nuk ka arsye që amortizimi të konsiderohet në asetet e tilla.
- Kudo që përfshihet amortizimi, ai duhet të llogaritet mbi bazën e shpenzimeve aktuale të cilat duhet të bazohen në shpenzimet historike të korigjuara përmes formulës së thjeshtë të Raportit Periodik të Indeksimit derisa nuk zhvillohet një qasje më e përshtatshme.

BWSPS 9: Mbulimi i kostove kapitale të investimeve

Investimet kapitale të bëra nga ofruesit e shërbimeve duhet të kthehen me anë të aplikimit të qasjes së menaxhimit të aseteve ku mirëmbajtja e kapitalit të infrastrukturës konsiderohet si shpenzim ndërsa shpenzimet e amortizimit aplikohen në asetet jo të infrastrukturës. Amortizimi duhet të aplikohet në ato asete të financuara nga ofruesitë e shërbimeve.

3.3.5 Grantet dhe asetet e dhuruara

Ofruesit e shërbimeve të furnizimit të ujit me shumicë nuk duhet t'i kompenzoj investimet të cilat nuk i ka financuar, p.sh. grantet dhe asetet e dhuruara. Si pasojë e kësaj, amortizimi i aseteve të

tilla nuk duhet të përfshihet në tarifa. Në mënyrë të ngjajshme, mirëmbajtja kapitale në asetet e infrastrukturës të financuara nga grantet nuk duhet të ngarkohet përmes tarifave.

BWSPS 10: Trajtimi i granteve dhe asetëve të dhuruara

ZRRUK duhet t'i trajtojë asetet e siguruara nga grantet dhe asetet e dhuruara në mënyrë të ndryshme nga asetet e financuara përmes resurseve financiare të ofruesve të shërbimeve. ZRRUK duhet t'i aplikojë rregullat për amortizimin që në mënyrë të drejtë reflekton kthimin e kapitalit të investuar dhe në pajtim me konceptin e menaxhimit të asetëve.

3.4 Struktura e kapitalit, vlera dhe kthimi në kapital

3.4.1 *Struktura e kapitalit, vlera dhe kthimi në kapital*

Teoria ekonomike konvencionale tregon se struktura e kapitalit nuk ka kurfarë ndikimi në performancën e biznesit dhe si e tillë është çështje e menaxhimit të ofruesve të shërbimit të furnizimit të ujit me shumicë e jo çështje rregullative. Kështu që kthimi në kapital (kur të zbatohet) duhet të bazohet në kthimin e vlerës totale të kapitalit duke përfshirë edhe vlerën e borxhit.

BWSPS 11: Struktura e kapitalit

Struktura e kapitalit të ofruesve të shërbimeve duhet të përfshihet në procesin e vendosjes së vlerës origjinale rregullatore kapitale të asetëve mbi të cilin mund të arrihet kthimi në kapital.

3.4.2 *Vlera rregullatore e kapitalit*

Vlera rregullatore e kapitalit (VRRK) përkufizohet si vlera e asetëve mbi të cilën mund të arrihet kthimi i kapitalit. Vlera rregullatore e kapitalit duhet të llogaritet si:

- Vlera e borxhit plus kapitali i punës plus investimet e financuara përmes burimeve financiare të ofruesve të shërbimeve (me përjashtim të borxhit) plus vlera nominale e asetëve (që mund të jetë zero) të mbetura (dhuruara).

Ose

- Vlera nominale e përcaktuar nga ZRRUK për të reflektuar margjinat e fituara nga ofruesi i shërbimit të ujit me shumicë me anë të aplikimit të kthimit të 'drejtë' të kapitalit.

Investimi pasues (duke përjashtuar mirëmbajtjen e aseteve të infrastrukturës) pa amortizim (i llogaritur mbi bazën aktuale të kostos) duhet të përfshihet në vlerën rregullatore të kapitalit. Në pajtim me konceptin e menaxhimit të aseteve, VRRK duhet të përshtatet për inflacion gjatë shqyrtimeve periodike të tarifave.

BWSPS 12: Vlera rregullatore e kapitalit (VRRK)

ZRRUK duhet të krijojë vlerën e hapur rregullatore të kapitalit (VRRK) për secilin ofrues të shërbimeve të bazuar në nivelin e borxhit dhe investimet e bëra nga burimet financiare të ofruesve të shërbimit.

3.4.3 Kthimi në kapitalit

Ofruesitë e shërbimeve të furnizimit të ujit me shumicë duhet të kenë të drejtën për kthimin e arsyeshëm dhe të drejtë të vlerës kapitale. Norma e kthimit duhet të përcaktohet në bazë të kthimit me rrezikun e caktuar përmes aplikimit të Modelit Tarifor të Aseteve Kapitale (MTAK) ose ngjajshëm. Në mungesë të të dhënave të duhura të tregut, ZRRUK mund të përdorë të dhëna zëvendësuese, p.sh. tarifën ‘pa rrezik’ për bondet e thesarit të Euro-zonës plus rrezikun shtetëror plus rrezikun e premieeve për sektorin e ujit, p.sh. si është përcaktuar nga OFWAT në përcaktimet e tyre të tarifave.

BWSPS 13: Kthimi në kapital

ZRRUK duhet të përcaktoj kthimin e duhur në vlerën rregullatore të kapitalit të ofruesve të shërbimeve. Kjo duhet të përcaktohet në bazë të tarifës pa rrezik/plus rrezikun e sektorit dhe premiumet e përshtatshme të rrezikut shtetëror.

3.4.4 Procesi i vënies së taksave

Tarifat duhet t'i reflektojnë taksat e pakompensueshme kudo që është nevoja. Kudo që aplikohen taksat, ato duhet t'i ngarkohen tarifave dhe kthimi në kapital duhet të bazohet mbi kthimin e “post-taksës” me vlerën e taksës të përfshirë në koston.

BWSPS 14: Procesi i vëniessë taksave

Taksat e pa-kompensueshme duhet të përfshihen në tarifa.
Kthimi në kapital duhet të përcaktohet mbi bazën e ‘post-taksës’.

4. PROCESI

4.1 Shqyrtimet kryesore të tarifave

BWSPS 15: Shqyrtimet kryesore të tarifave

Për vitin 2007/8, tarifat duhet të përcaktohen mbi bazën vjetore në të cilën kohë, politika tarifore mund të përpilohet me një grup të kompletuar të rregullave që mundësojnë periudhat më të gjata në mes të shqyrtimeve. Në bazë të Politikave Tarifore të KRU-ve, ZRRUK mund të aplikojë të njëjtat edhe për shërbimin e furnizimit të ujit më shumicë të pa trajtuar.

4.2 Shqyrtimet e përkohshme

Në pajtim me Ligjin ZRRUK, neni 10.5, ZRRUK duhet t'i shqyrtoj tarifat çdo vit ose 'në kohë tjetër e cila caktohet në pajtueshmëri me Ofruesin e Shërbimeve...' ZRRUK duhet të vendos tarifa në mënyrë periodike me shqyrtim vjetor të kërkuar nga rregullorja e kufizuar në rregullimin e inflacionit dhe rasteve tjera të jashtëzakonshme.

BWSPS 16: Shqyrtimet e përkohshme

ZRRUK duhet të bëjë shqyrtimet të përkohshme periodike të tarifave duke marrë parasysh infacionin dhe ndryshimet e pazakonshme në mjedisin operativ.